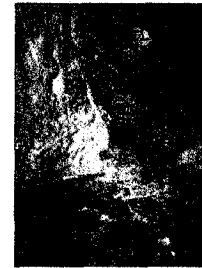

DE LANGGEWENSTE EN VAST AANSTAANDI

BEKERING VAN HET VOLK DER JODEN

*STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2016*

D E
LANGH GEWENSCHTE
En vast
AENSTAENDE BEKERING
Van het
VOLK der JOODEN,

*Nevens de maniere van dien, de aenleidende middelen daer toe,
ende de weg, die God in deezen met dat Volk houden zal,
gelyk ook de wyze van de vereniging der Stammen, de ver-
bouwing van hun Stad, en wederkering in hun land; tot
overtuiging, vriendelyke uitlokking, en vertroosting
van het verstroyde Israel, in't breede vertoond, in
eene kortbondige verklaring van die zoo nadruk-
kelyke, en wydluftige Godspraek*

V A N
JEREMIAS XXXI.

Verrykt met verscheide aenmerkingen, en Nooten ter
zelve materie dienende

DOOR
JOACHIMUS MOBACHIUS,
Predikant tot s'HERTOGENBOSGH.

U T R E C H T
By JACOB van POOLSUM, Boekverkooper 1746

Vers 11. *Want de Heere heeft Jacob vrygekogt; ende by heeft hem verlost uit de hand des geenens, die sterker was, dan hy.*

Inleiding-
grond uit
Job 19: 25.

Het is niet te vergeefsch / dat de Soone Gods in de H. Bladeren, onder de naem van een Loffer voozkeemd; gelijk soo de Man Gods Job hem reets in sijn tijd in den ge- love als sijne levendige Loffer beschouwde / en erkende / als hy zeide: Ik weet myn Verlosser leed. Job 19: 25. zie ook Ies. 59: 20. Om hier van eene rechte behattinge te hebben / soo moeten wy weten / dat het grondwoord Goël; door Loffer vertaelt / assistand van een woord / dat in sijnne eigentlyke betekenis te kennen geeft rollen of wentelen, en dus zoo heel zegt / als de zaak van een ander op zig te wentelen, en de zelve zig aen te trekken. Het woord in het gemeen gebruikt / om allerley verlossing uit te drukken; maer insonderheit gebruyt / om sodanige Verlossers uit te tekennen / die uit kracht van recht, en uit Bloedverwandschap / als Nabestaende, ter verlossing waren gerechtigd, en verplicht. Dus werden eertijds vooznaemelik onder de bediening van Moses wet, genaemd de naeste bloedverwanten, die door de Wet verplicht waeren tot zekere weldaden aen hunne Naestbestaende, als besonder (1.) Om hen / in dienstbaarheid geraekt / wederom tot vryheid te brengen. (2.) Om hun erfdeel en goederen, zijnde verkogt ende vervreemd, wederom in te lossen (3.) Om hun dood te wreken; zelfs onder gevaer van hant eigen leven; waerom zy ook wel eens onder de naem van bloed-wekers voozkeimen. (4.) Om de Weduwe der afgestorvene zaed te verwekken / en ten haer einde te trouwen, als men in 't bierde leezt kan / Lev. 25: 25. Num. 3: 19. Cap. 35: 19.

Het is nu op dit plechtig werk des Loffers, dat wy meenen / dat Job het ooge heeft / als hy de Soone Gods noemd sijn Goël, of Loffer: want schoon Job, volgens het gemeen gevoelen der voozmeeste Godsgeleerde / lange door Moses tyd, en Wet geleerd heeft / en van heele hant gelijk-tijdig met Abraham gesteld word / zoo als daer door verscheide redenen pleiten / zoo kan nogtans de pligt, en 't werk des Loffers hem in die tijd al genoeg bekend geweest zijn; wijl daer wel meer schaluwachtige, en voozkeidige zaeken door de

de wetgeving den eerste Vaders bekend / en by hen van gebruyt geweest zijn / welke naderhand door Moises Wet nader bepaeld / en verder uitgebreid / en van eene noodzaekelyke waerneminge geworden zijn / als blijkt uit de Offerhanden. Gen. 4: 3-6. het niet eeten van beuten bloed. Gen. 9: 4. 't regt der eerstgeborene, al in Jacobs en Ezauws tyd bekend / Gen. 25. het onderscheid tusschen reine, en onreine Dieren, zelfs al door de Sondvloed in gebruikt / Gen. 7. Dat dit eige werk der Lofferen vonden wy by de eerste Vaders al bekend / als Loth door Abraham werd gelost; die de Broeder van Lots Vader, en dus des zelfs nabestaende was / Gen. 14. waer van daer het ook quam / dat Onam, de tweede Soon van Juda met de Weduwe van sijnne afgestorvene broeder, om haer zaed te verwekken / trouwde. Gen. 38: 8.

Dit zy ons genoeg noemens de kracht des woords, en het werk der oude Loffers; wy gaen over ter ondersoek / waerom de Soone Gods als zulk een Loffer word aange-merkt / sonder voozaf eerst nader te bepaelen / dat die alleen hier het onderwerp * is. Te weten / daerom word hy een Loffer genaemd / wijl de voorbeeldige Goëls, volgens de voorbeduidende zin der Schaduw-wet, hem ten dreezen opzichte op het levendigste hebben uitgekeert / en hy in 't geestelyke ament de Uitverkorene dat alles is / en

* Bekend zyn de voozkeerde bevattingen van sommige onder de Jooden; welke door dien Loffer alleen een bloot mensch willen verstaen, die Job als een Beschermer Heer tegen sijnne liefdelose Vrienden kon verdedigen, en uit sijnne jammer en elendsteaat magtig was te verlossen; dog hoe zouw Job in desen sijnen staet van zulkon Verlosser met soo eenen grooten ophef spreken, als wy vinden vs. 21, 24. of zouw hy weesich tot sijnen arm stellen? Hy roond zelve het tegendeel, als hy dien Loffer op vs. 26. noemd sijnen Elohyms, of Bond-God. Ik keh my ook niet verenigen met die Godsgeleerde, welke meenen, dat Job hier sijnne lichaemelyke verlossing in de oogen sijnne elendige staet zoude boogen, en die waken hier door dien Loffer in 't gemeen den Drie-enigen God kon verstaan hebben / want (1.) Schoon het wel waar is; dat God in 't gemeen de Verlosser van sijn Volk is; en dikwerf genaemd word; zoo spreekt hy hier egter van zulk eenen Verlosser, die eens sigbaer op en over het stof nouw hant en opstont, en welke hy uit sijn vleesch, en dus met sijnne lichaemelyke oogen eens menschenman zouw; 't geene geenzins van den onmenslyken God, die niemand oogen gesien heeft, ofte zien en kan; verstaan kan worden. Behalven dat Job (2.) geene de minste hoop had van zulk eene lichaemelyke Verlossing uit sijnne lichaemelyke noden, en quaelen, terwyl veel eer het tegendeel is af te nemen uit sijnne klage, Cap. 7: 7. Gednkt dat myn leven een wraak is; myn ooge zal niet wederkeeren, het godde te waken.

en zoude doen / 't geene outrijde het werk der Voorbeeldige Loffers was; want (a.) Hy heeft niet alleen de vereyichte eyenschappen des waeren Goëls, terwijl hy den sijnen niet vreemd, maer hun bloedvriend worden zoude / Jer. 30: 21. vergeleken met Gen. 3: 15. Maer (b.) Hy heeft ook in 't geestelyke alles gedaen / wat van de voorbeeldige Loffers wel eer is ge-eyscht, en verrigt: **Stimmerz**

I. Maest de Goël outrijde sijnen Naechbestaende, die in de gevangnisse, of Dienstbaerheid geracht was / wederom tot vryheid brengen; de Messias is die Loffer, die sijne Broederen, de gelovige / gevangen, en dienstbaer gemaakt onder den Satan, en de magt der sonde, en des werlds, door sijne kragt verlossen zoude / en daerlijk verlost heeft / als in wien alleen daer toe gerechtigheid, ende sterkte is / en die dus den magtigen sijn vangst, ende den Tyran sijne gevangene antweldigt heeft / Jes. 49: 24, 25. Cap. 61: 2, 3. Ps 68: 19.

II. Maest de Goël wel eer verkogte, en vervreemde goederen door seker losgeld wederom inlossen, zoo zoude ook de tegenbeeldige Goël, Doozt Messias de sijne hunne ontroofde Hemel-goederen; ja! de zalige erfenisse van genade, en heerlijkheid, waer van de Zatan hen door de sonde ontbloot had / weder verkrijgen; hoewel door een volwaigtige Soen- en koop-prys, niet van vergankelyke dingen, zilver, ofte goud; niet door duisenden van Rammen, nog tienduysenden van Olybecken: zelfs niet door de Eerstgeborene, of door de vrugt des buiks, maer door den prys van sijn dierbaer bloed, en sijn eige ziel te stellen tot een schuld-offer. Jie Job 33: 24.

En om meer andere overeenkomsten door hy te gaen / die rhang tot ons oogwit soo zeer niet dienen / hoe duibellik hand de Messias in dit II. vers van onsen Jeremias als zulk eene Loffer door / wanneer hem beide die weldaeden van vrykoping, en van verlossing ropens sijn Volk, worden toegekend / als 'er staet: Want de Heere heeft Jacob vrygekogt, ende hy heeft hem verlost uit de hand des geenen, die sterker was dan hy.

Dit Vers hangt in dierwoegen te zaemen / met het voor-gaende / dat / daer nu eben te horen beloofd was / hoe de Heere sijn verstroyd Israel eens wederom zoude vergaderen, en woortz bevaeren, als een Herder sijne kudde, nu de reden woort ongegeven / waerom de Heere sulst doen zoude / t. w. wyl het was dat Volk, dat hy reets vrygekogt, en aenge-flagen

Toe-eigening van dit gelegde op den Text.

Zamenhang van vs. 11. met vs. 10.

lagen had door de sijne, en daerom niet kan naelaten 't zelve sig te vergaderen, en als sijn oogappel te bewaeren.

In dit Vers staen ons met order te besien:

I. De Persoon, welke hier wegens sijn magt, en goedheid word geraemd / zijnde de Heere, ofte de Jehovah.

II. De Persoon, of Persoonen, die zulst onderbinden zouden / te weten / Jacob.

III. De weldaet zelve / aen hun betwefen / zijnde hunne Vrykoping, en verlossing.

A. Doozt staet ons dan hier met een woort te letten op de Persoon, welke hier wegens sijn besondere magt, en goedheid geraemd word / zijnde de Heere, ofte de Jehovah, als 'er eigentlik staet; waer door men of God de Soen, of ook wel God de Vader kan verstaen: dus hoorn de Soen duibellik door vs. 25, 26. en aen hem is het als de waere Goël, of Loffer besonder eigen sijn Volk vry te kopen, en te verlossen, als die daer toe een prys van een genoegzaeme waerdigheid heeft ongelijkt / en daer toe alle vereyichte hoedanigheden gehad heeft / soo als over de 5, en 6. Sondagen geleerd word / waerom wy ons in die Theologische stoffe rhang niet zullen uitlaeten; gelijkt daerom ook aen hem dat werk doozgaensch met nadruk word toegeschreven in de H. Bladeren. Edog dit helet niet / dat men door deezen Heere hier ook zeer wel God de Vader kan verstaen / welke sijn Volk insgelijkt woort gesecht verlost te hebben door sijn Soen, de Heere de Messias; des het in de grond om het eben is / of men door deezen Heere verstar de Vader of de Soen; hoewel onse geleerde Kantekenaers 'er de Soen door verstaen / als zy num. 35. seggen: D. Christus zal sijn Volk alsoo zekerlik verlossen, als of het alrede geschied waere.

De Persoon, of Persoonen zelve / van welke hier gesproken word / worden bestempeld met de naem van Jacob. Dat men hier door Jacob de nakomelingen van Vader Jacob, of Israel, en dus het Volk Israels, en wel bepaeltlik de 10 Stammen, en nader de utverkorene uit de zelve verstaen moet / is ons reets over vs. 7. ten duibelliksten gebelien / des we daer van nu niets meer te seggen hebben / van allen / dat uit dese benaeming wederom geblijkt / dat men hier niet sommige niet moet denken / om een lighaemelyke verlossing, uit de handen van lighaemelyke vyanden, ten tijde van de wederkering der Jooden in Canaan, na hunne t'zeventig jarige gevangenis, delijkt wy nu meer dan eens gesien hebben / dat zulst besonder Juda is te deel gevallen / daer het hier aen Jacob, of Israel, d. i. de 10 Stammen toege-eigend word;

Voornaemsthoofzaken, die in dit vers voor komen.

Wie men hier door de Heere verstaen moet.

Wie onder de naem van Jacob word voorgesield.

woord; behalven dat deze verlossing, van welke hier gesproken wordt / verknogt gaat met eene vrykoping van dat zelve Volk, het geene outtijds geen plaats gehad heeft / want toen dat zelve Volk, gekocht het / om niet, als verkogt was onder de magt hunner vyanden, dus ook om niet te: sonder prys is verlost, zie Jes. 52: 3, 5. daer hier nogtans boorzaagt; de Heere heeft Jacob vrygekogt. Ondertusschen zoude het konnen zijn / dat in een laatste zin hier gezinspeeld wiere op eene verlossing, welke Jacob al in vroegere tijden is wederwaeren, deels in eige Persoon van de hand van Ezaüw, welke sterker was dan hy; deels in sijn zaed, met het zelve woord een sterke hand te verlossen uit Egypten, en van onder de magt van dien luyden Koning Pharao. Men overwege ten dien einde / Gen. 28: 15. Cap. 48: 16. Ps. 106: 10. Jes. 63: 9. Cap. 43: 1-5.

Wat hier
zegt, als
er van ge-
suid
wordt, dat
de Heere
hem heeft
vryge-
kogt.

Er wordt dan gesegd / dat de Heere Jacob heeft vrygekogt. Dit vrykopen ondersteld / dat Jacob, of Israel in het geweld ende in de magt van een ander was geraekt / en zoo veel als des zelfs eigendom was gewonnen / en dat geschiedde outtijds tweezints. t. w. of hy verkogte hem zelve aan sijn antelbare schulden, Lev. 25: 47, 48. Of hy wiere van de Overheid verknogt om dievery, Exod. 22: 3. Was het / dat hy eens Israëlieten eigendom was gewonnen / zoo moeste hy aen het Sabbath jaer, Exod. 21: 1. enz: of jaer langer luyde / aen het Jubel-jaer dienen / Lev. 25: 8-13. Maer was het / dat hy eens vreemdelings Eigendom was gewonnen / zoo moeste sijn naeste bloedvriend hem lossen, en vrykopen, deusijl een Israelyt in eens Vreemdelings, d. i. afgodisch Huis woonende / in gebaer was tot afgodery verlast te worden / Lev. 25: 47. enz: Jacob nu was verkogt onder de sonde: Rom. 7: 14. Ook heeft God als Rjcter, Jacob, of Israel, en wel de Uitverkorene uit de zelve / die zig Gode, en sijn dienst hadden ontkoten, in des Satans magt als verknogt / dog soo / dat hy daer booz geen prys ontfangen heeft / Jes. 52: 3, 5. Ps. 44: 13.

Maer dit vrykopen ondersteld ook een zekere prys van genoegzaeme waerdigheid welke opgezigt is ter rantsoening, en vrykoping van het geestelk Israel. welke niet bestaat in zilver, ofte goud, maer in 't opbrengen van 't dierbaere bloed des Soons Gods, en het geven van sijn eigen ziele, en leven tot een rantsoen, Jes. 53: 11. Math. 20: 18. 1 Pet. 1: 18, 19. Col. 2: 14, 15. Gelijk nuant nu een slaave eigentlik met dat oogmerk boorzaenich vrykoopt, niet opdat hy boorzaen een ander zou dienen, of op, en voor zig zelve leuen // maer opdat hy boorzaen sijn eigen-

eigendom, en dienstknecht zoude worden / zoo is het hier ook met dese geestelike vrykoping der gelovige door Christus gelegen / en soo segt dit vrykopen van besonder ook / dat zy van elendige slaven, lyfeigene, en trouwe dienstknechten des Satans, der sonde, en der wereld, van welke zy overheericht waren / en aen wien zy zig onwillig verpand hadden ten dienste, tot het eigendom en dienaers van Koning Jesus gemacht zijn / om hem te dienen in heiligheid, en gerechtigheid alle de dagen hunnes levens, zie Luc. 1: 47, 48. 2 Cor. 5: 15. Tit. 2: 14.

Gelijk men nu ook door koping een slaef uit de magt van een ander kan verlossen, zoo is het hier nu ook met de zaak in 't geestelike gelegen / en daerom wordt 'er nu te segt tot een gelovig luyden: Ende heeft hem verlost uit de hand des geenen, die sterker was, dan hy.

Wijl de hand, met welke men werkt, en waer in de meeste kragt is / ja! waer door men groote dingen doen kan / een sinnebeeld van magt, en vermogen is / Ps. 89: 49. Ps. 118: 6. Soo moet men door de hand des geenen, die sterker was dan Jacob, hier verstaen de magt, en het geweld van alle de geestelike vyanden van Gods Volk in 't gemeen / als de sonde, de wereld, de wet, zoo als die een vloek obbet den sondaer uitboderd / en Christus gesegt wordt de sijn verlost te hebben van de vloek des wets; maer wel in 't besonder den Satan, soo als het ook onse geleerde Kante keners meenen / welke dog een sterke genaemt wordt / Jes. 40: 10. en een magtike, Cap. 49: 24, 25. zinde die sterk-gewapende, wien vaten de Heere Jesus eens zoude ontnemen; 't geene Zacharias dus ook uitdrukt / en herhaerd / naemlik ons verlossing van onse vyanden, ende van de hand aller der geenen, die ons haeten, Luc 1: 71. welke uitdrukkink die goddijchtige Prieester daer ontleend schijnt te hebben uit Ps. 106: 10, alwaer de Dichter, boelende op de verlossing van Israel uit de dienstvaerheid van Egypten, (welke dog een zin- en voorbeeld was van de geestelike) zegt; En hy verlosseze uit de hand des haters, en hy bevrydeze van de hand des vyands. Dit de magt, en hand nu kan alle geestelike vyanden, en wel besonder van de Hoofdvyand, den Satan, wordt de Heere gesegt sijn gestelt Israel, of Jacob te hebben verlost.

Dog schoon men dus nuant wel verlost uit sijn dienstbaerheid, en slavernye, (zoo als wy gesien hebben) door vrykoping, en het opbrengen van een prys, soo schijnt het dat men in onderscheiding van het boorzaende / alwaer reets van zulke

Wat men
door de
hand des
geenen,
die ster-
ker was,
dan Jacob,
moet ver-
staen, en
wel in het
bezonder
door het
verlossen
van de sel-
ve.

eene verlossing, en vrykoping gesproken was / hier nog ont
 eene andere verlossing moet denken / welke geschied door
 geweld van wapenen, en 't oeffenen van overmagt; te meer
 omdat dit als eene verlossing uit een sterke hand word aen
 gemerkt. Immer soo leyd het met de zaak in het geeste-
 lyke: want gelijck de Satan, als hoofd v. yand van Gods Volk,
 is de sterk-gewapende, de geweldhebbor derzer Reuwe, zoo
 was het ook nodig / dat Dozt Messias zig / om sijn Volk
 uit sijnne hand, en magt te verlossen, met den zwaen in het
 wortelperk begaf / en tot dat einde zig ook van zekere
 wapenen bediende / welke besonder sijn kruis geweest is /
 waer door hi den Serpent de kop heeft hermafseid / en als door
 een geweldige storm-arm in sijn hol is ingebroken. en hem
 sijnne vaten ontwelidigd heeft; om van meer andere wapenen,
 en klederen der wreake, waer van hi zig bediend heeft /
 thans niet te melden / zoo als die hoorkomen Jct. 59: 17.

Edog / 't grondwoord dat hier sijn vanden door verlossen
 bertollit / leid ons op tot de beschouwing van het werk,
 en de pligt der oude Loffers, of Goëls onder Israel. waer
 van de Heere zig hier als der zelve tegenbeeld aen merkt /
 gelijck meermalen in de H. Bladeren, zie Job 19: 25 Jct 59: 20.
 Deze Loffers nu moesten Bloedverwanten; en Naebest-
 staende sijn der geener / dien ze lossen; waerom vertydson-
 der Israel de Naestbestaende Bloedverwanten * met die naem
 genoemd wierden / die door de Wet van Moses verplicht
 waeren tot zekere weldaeden, aen hunne Naebeststaende, als
 (a.) Om hun dood aen den doodslager, door die wederom te

* De naem נָסִי (Goël) stamd daerom af van נָסָה (Gaäl) betekenende uit-
 rogt van verwantschap een zaak, of Persoon redden, naesten, met der daed voor
 de sijne beweeren (indicare, ut suam asserere) door gevenen prijs kopen, en
 lossen, enz. Trouwens! dat Goël een bloedverwant te kennen geefd, blykt
 uit Lev. 25: 25 daer we zaemen vinden de woorden וְאֶת־בְּרֵיךָ הָיָה לְךָ לְנָסִי
 Loffer die hem naebestaende is. Men vergelyke ook 2 Sam. 16: 11. Zinnr
 sloeg het gehele huis van Bada, by en liet niet over. nog sijne bloedverwan-
 ten. sijne Goëls) nog sijne vrienden. Dus ook Ruth 2: 20. Die Man is on-
 se Naebeststaende, waer by strax gevoegd word, by is een van onse Loffers
 en Ezech: 34: 15. Mensch n kind, het zijn mijn Broederen mijn
 Mannen mijn Maegdschap (mijn G. a. schaps, volgens den Hebreuew-
 schen Text) En omdat Goël eenen bloedverwand berekend, vertaelen de 70-
 die naem door נָסִי וְאֶת־בְּרֵיךָ en נָסִי וְאֶת־בְּרֵיךָ. en het werk
 woord Gaäl door נָסִי וְאֶת־בְּרֵיךָ. het werk van een naebestaende doen. Hoe
 die naem van Goël, of Loffer, reets voor Moses Wet al bekend was, hebben
 wij in onse voorafpraek over dit vers gezien. zie Gen. 48: 16. Job 19: 25. Zie
 verder het seer doorwrogt Werk van den Hooghel en zeer vermaerden Proff-
 Foget, over Jct. 58, 59, 60. Eerste D. pag. 226, 227. &c. welk voortreffelik
 werk ik met rusterste genoegen lees, en 'er myn gebruik van macke, zoo
 hier als elders, konnende 't zelve met hoog genoegen een yder aenpryzen.

Hoe het
 grond-
 woord
 ons beson-
 der opleyd-
 tot het
 werk, en
 de pligt
 der oude
 Loffers.

te dooden, te wreaken. † (b.) Om sijn overledens Broe-
 ders kinderloose weduwe te trouwen, en hem een naem,
 en zaed te verwekken * volgens de Wet / Lev. 25: 5. Num.
 5: 19. 35: 19. Deutr. 25: 5. (c.) Om sijn Broeders verkogt
 Erfgoed te lossen, en den Bloedvriend zelve / die zig tot
 dienstaerheid verhogt had / te lossen, en in vryheid te stel-
 len; mit in beide geballen daer te leggen / ende te betae-
 len den prys, door den Koper, of Heer aen den Naestbe-
 staende des Goëls, door sijn erfgoed, of door sijn Persoon,
 om die tot dienst te hebben /gegeven. †

Wij sijn nu Loffer nu komd de Messias meermalen
 door in de H. Bladeren, gelijck hi gesien hebben / eene
 waarheid / die sodanig waer is / dat de Joodsche Meesters
 zelve / schoon ze in den rechten Persoon van Christus waer-
 den / egter den Messias door eenen Goël houden. †

† De recht merkt zig nu de Heere, die zulke doen zouw door
 25 b 3 sijn

† Dit moesten zy doen niet alleen om trent eenen moetswilligen doodslager,
 maer ook aen eenen onvrywilligen, die in eene der vrysteden niet was, of bleef.

* De Karänten, zegd voornoemd vermaerde Proffesor den Heere
 Foget, pag. 229. (voegstemd in desen van den grooten Calvyn) dragten,
 dat die wet, by gebrek van eige Broeders den kinderlose weduwe, zig ook
 uyttrekt tot verdere bloedverwanten. Dit is zeker, gelyk ook Abarbanel
 over Deutr. 25: aenmerkt, dat het trouwen eens overledens kinderlose
 weduwe voor een Broeder een schuldige pligt was, dog in opzigt van eenen
 verdere bloedverwant selynd ten minsten de gewoonte, waer in egter
 geene betamelikhed was, te zijn gewort by den Joden, dat ook die
 de weduwe huwplike Immur uit de Historie van Ruth, Cap. 1: 9. (die
 tot Buda zelde, dreid ook woen uytgetruwt was Dienstaer uit, d. i. neem
 my ter vruwde, want gy sijt de Loffer) is blykbaer, dat de verpligting,
 om de kinderlose weduwe van eenen Verbestaende te trouwen, volgens de
 wet Deutr. 25 niet alleen hierragt ook gebragt worden tot de pligten des
 Loffers, maer dat die pligt, ten minsten door gewoonte, ook is uytgetrekt
 geweest tot de verdere Naebeststaende

† Van zommige word welk sleene pligt des Goëls nog verder uitgebreid,
 tot allerhande wyzen van hulp der naebeststaenden. In sijne besondere no-
 den, en ongelegenheden, waer toe men trengt. Deutr. 19: 7, 8. en Lev.
 25: 35. over welke plaerten van de Jodische Meesters word aengetekend, dat
 een arme, die iemand naebeststaende was, moest worden voorge-
 trokken boven anderen, die zulke niet en waeren; arme huisge-
 noten, boven arme Bedeligen, en armen van die eigene Stad boven
 die van andere steden, volgens het geene veldreven in (Deutr. 15: 11.)
 een wren broeder, aen wren bedrukten, en aen wren armen in uw land.
 Edog deze wetten schynen meer betrekelyk te zijn tot de geringere plig-
 ten van tedere mededogen, in mildheit, dan in het besunder tot het
 Lofferschap; gelyk daerom die pligten zelfs moeren in agr genomen worden
 om trent eenen Fremdeling en bywoonder, Lev. 25: 35: daer de pligt des Loffer-
 schaps alleen plaats had, om trent de Isracliten, en naebeststaende onder die-
 † Men zie ten dien einde Bechai, over Lev. 25: Abarbanel over Jeshu
 Jarchi over Zash. 9. en anderen.

sijn Soon, of de Messias zelve / als zult een Loffer aen; als die in 't geestelyke alles doen zoudt omtrent sijn geestelik Israel. Wat van de oude Lossers wel eet gesicht / en door hun bezigt is: **Nummers**

I. Hy zou de dood sijn uitverkorene, als van sijn Broederen, de welke door de verleidinge des Satans, dien menschen moorder van den beginne, Joh. 8: 44. geloozen waren dood in sonden, en misdaden, aen dien zelve wreken, met hem den kop te vermorselen, Gen 3: 15. Hebr. 2: 14. soodat men op dien dag der wracke, van hem seggen kon: Een wreker is de Heere, en zeer grimmig, enz: Nah. 1: 2. **Waerom hy zelve uitroept / Hof 13: 14** Ik zal ze van het geweld der helle verlossen: ik zal ze vrymaeken van den dood.

II. Hy zou sijn Volk, en wel besondert de Joodse Kerk, die als een verlaetene weduwe was / trouwen, en haer aen zaed verwetten / dan / wanneer de zelve van de dienstbaerheid der wet, die haer vorige man was / en welke zy / door de sonde een scheidbrief te geven / en te dooden, zoude affsterven, Rom. 7: 1. . . . ontslagen / en ontsaen den zjnde / Hy zig niet haer in een geestelik Egt-en trouwverbond zoudt begeven / gelijk de Loffer Boas niet Ruth. de Moabitische, zie Hof. 2: 18, 19. daerom staet'er tot troost van de zelve / Jef 54: 5. Want uwe Maeker is uw Man, ende de Heilige Israels is uwe Verlosser, of Goel, daer eben te horen dat Volk beschreben was / als een kinderlose Weduwe die den smaed van haer Weduwfchap, haere kinderloosheit / niet meer zoude gedenken. zie verder vl. 2. 3. en Jer. 51: 5. Israel nog Juda zal niet in Weduwfchap gelaeten worden van sinen God, Mich. 5: 2.

III. Hy zou de goederen, welke sijn Volk in Adam hadde beseten / en die de Satan hen als ontroofd had / hen weder herstellen, en door een genoegzaam losgeld wederom inlossen, t. w. door eenen volhuutigen / en dierbaeren zoenprys, zoo als we dit laetste in onse voorafpraek reets zieder gezien / en bevestigd hebben. Ook zou hy / met betrekking op de Jooden, eens hun land, geraekt in het geweld van vreemde, lossen, en aen hun herstellen / so als op meer dan ene plaats in dit Cap: wordt bejaft / en wy in het vervolg van des zelfs verklaring nader betogen zullen. zie vl. 17. 21. 23. 24. 28. 39, 40.

IV. Hy zou hem / die in de geestelijke gevangenisse, en dienstbaerheid gerackit waeren / t. w. onder de maet der sonde, des Satans, der wet, en des werelds, door sijn kragt eens weder

weder verlossen, en in de geestelijke vryheid des N. T. stellen / Gal. 5: 1. wanneer hy den Magtigen sijn vangst en gevangene zoudt ontvrijdigen / Jef. 49: 24. In 't besondert zou hy dat doen omtrent de Jooden, welke onder de wet, als onder een tugtmeester in bewaring gesteld / en van den Heere zelfs verkogt waeren Deutr. 32: 30. die eenen anderen hunne morgen-gave bragten, Ps. 16: 4. en zig zelve verhuurd hadden om brood, 1 Sam. 2: 5.

Of schoon dit nu hier in de boezedene tyd word boezgesteld / de Heere heert Jacob vrygekogt, ende hy heeft hem verloft: zoo moet men egter dit opvatten als een weldaet, die de Heere aen Jacob, of Israel nog eerst behuizen zal in het laetste der dagen, zijnde'er niets bekenders / en gelouwers in de H. Bladeren na de tyl der Profeten, als dat zy toekomstige zaeken in de voorledene tyd, als of zy alrede gebeurd waeren / boezstellen / om de gewisse zekerheid haer van aen te bulden / gelijk ook om het klaer vooruitgeligt, dat zy hadden / nopens de zoeken waer van zy profeteren, haer door te hemen te geven. zie Jof 9: 5.

Het Hoofdzaekelyke nu van deze Lofzing, en Verlossing van Israel, is reets in Christi dood geschied / Hebr. 9: 14. Cap: 2: 14. en de Herke bermag niets meer tegen de Synne, Math. 16: 18. maar de toe-eigening aen Israel ontbreekt nog / die egter niet wordt uitgesteld, of verkort, maer ter bestemde tyd in 't laetste der dagen zal geschieden; waerom is 't besondert de Moillie aen Jacob in dat juiste tyds-gewrigt, t. w. het laetste der dagen, als zult een Loffer, en Verlosser bejaft is / Jef. 59: 20. Ende daer zal een Verlosser, of Goel, tot Zion komen; naemelik voor die, die haer bekeren van de overredinge in Jacob. Het geert Paulus zelfs / wanneer hy deze woorden ontsaet / aenmerkt als een weldaet. die den Jooden eerst in den laetsten tyd zal te herte vallen: want wilste ilt die aengesjaefde plaats behuizen / dat in de laetste dagen des N. T. in het ingaen van de volheid der Heidenen, vry geheel Israel zal zalig worden, zoo segt hy Rom. 11: 25, 26. Want ik wil niet, Broeders, dat u deze verborgenheid onbekend zy (opdat gy niet wys en zyt by u zelve) dat de verharding voor een deel over Israel gekomen is, totdat de Volheid der Heidenen zal ingegaen zyn. En alsoo zal geheel Israel zalig worden; gelijk geschreven is: De Verlosser zal uit Zion komen, en zal de godloosheden afwenden van Jacob.

Soa nu egter in dit vers al eens op eene voorledene en niet lighaer

Waerom deze weldaet hier in de voorledene tyd word voorgesteld.